

Lahden kaupungin osallisuus- ja lähidemokratiamalli

Lahti

Sisällys

Lahden osallisuus- ja lähidemokratiamalli kehitetty yhteistyössä palvelumuotoilutoimisto Hellon Oy:n kanssa 2020.

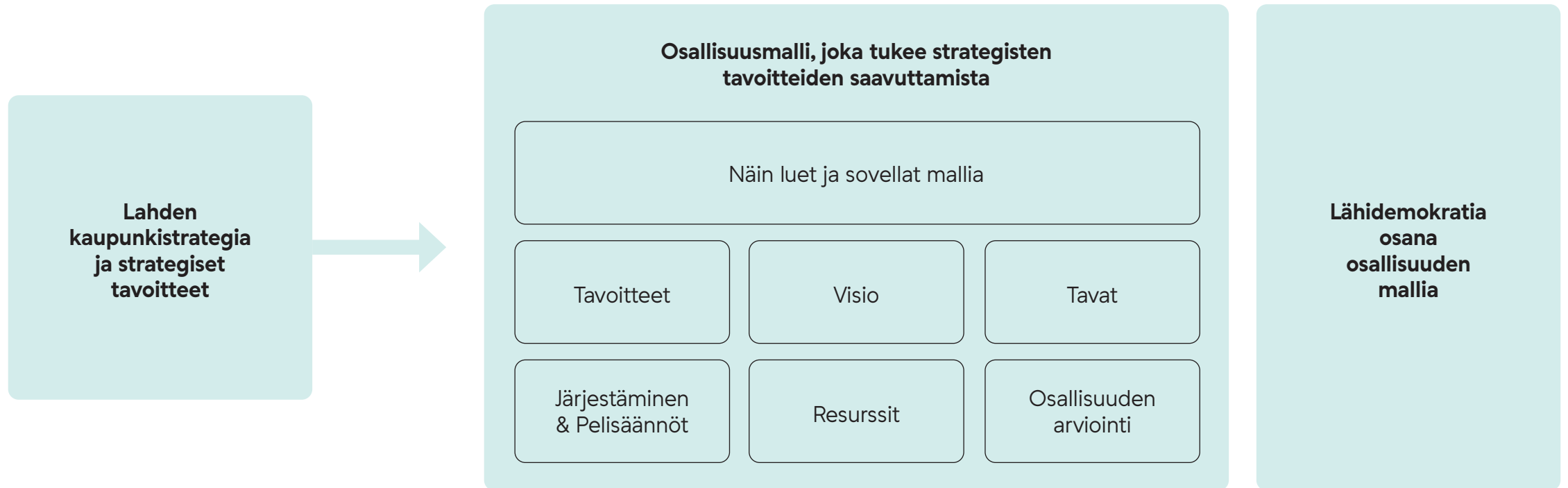
1. Osallisuusmallin kehys	3
2. Visio, tavoitteet ja tavat	4
Osallisuuden visio	6
Tavoitteet osallisuudelle	7
Osallisuuden tavat	8
3. Osallistava kaupunkiorganisaatio	10
Näin luet ja sovellat mallia	11
Roolit ja resurssit toteuttaa osallisuutta	12
Osallisuuden järjestämisen askelmerkit	13
Osallisuuden hyödyt	14
Osallisuuden pelisäännöt	15
Osallisuustoiminnan arviointi	16
Osallisuustoiminnan arvioinnin osa-alueet	17
4. Lähidemokratia Lahdessa	18
Kumppanuuspöydät	19
Suuralueet	20
Muut vaikuttajaryhmät	21

1

Osallisuusmallin kehys

Osallisuusmallin kehys

2

Visio, tavoitteet ja tavat

Osallisuuden visio

"Yhdessä teemme elinvoimaisempaa ja yhteisöllisempää Lahtea."

Lahden osallisuusmalli perustuu kaupungin strategiaan tavoitteisiin.

"Olemme osallisuuden ja vuorovaikutuksen suunnan-
näyttäjä. Annamme lahtelaisille valtaa ja vastuuta kehittää omaa asuinympäristöään."

Tavoitteet osallisuudelle

Tavoitteemme on vahvistaa osallisuutta, koska osallisuus on yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin perusta. Hyvinvointi ja sosiaalinen kestävyys, uudet ideat, sekä hyvä ja turvallinen arki syntyvät yhdessä suunnittelemalla ja tekemällä.

Osallisuuden kautta kestävyttä

Kutsumme asukkaat, yritykset ja yhteisöt vuoropuheluun kanssamme rakentamaan kestävää kaupunkia, jossa yhteisöllisyys voi kukoistaa. Osallisuuden tavoitteena on kestävä kaupunki, jossa asukkaiden, yhteisöjen kuin yritysten hyvinvointi yhdistyy ympäristöstä huolehtimiseen, ja jossa olemme sitoutuneet rakentamaan yhteistä kaupunkia.

Lahtelaisten kokemukset johtotähtenä

Lahtelaisilla ja alueen toimijoilla on tärkeää kokemusta ja raikkaita ideoita sekä uusia näkökulmia, jotka auttavat kaupunkia uudistumaan. Viestimme näkyvästi ja avoimesti osallistumismahdollisuuksista Lahdessa sekä kuinka osallistuminen ja saadut näkemykset ovat vaikuttaneet. Kaupungin työntekijät kuuntelevat asukkaita aktiivisesti eri kanavissa ja eri tavoin.

Jokainen voi osallistua ja vaikuttaa

Kutsumme kaikki lahtelaiset, lapsista vanhuksiin, yrittäjistä opiskelijoihin mukaan kaupungin kehittämiseen. Huomioimme kielelliset ja kulttuuriset erot sekä erityisryhmät, ja kiinnitämme huomiota selkokielisyyteen. Kehitämme jatkuvasti vuorovaikutuskeinoja ja kohtaamispaikkoja eri kanavissa saadaksemme yhä useamman lahtelaisen mukaan. Kannustamme kuntalaisia osallistumaan ja tekemään yhdessä.

Osallisuuden tavat

Jotta kaikki voivat osallistua omien voimavarojensa ja kiinnostuksensa mukaisesti, eikä kukaan jää ulkopuolelle, kutsumme Sinut mukaan eri tavoin.

Tervetuloa!

"Minua ja ajatuksiani kuullaan aidosti. Tiedän, mitä kaupungissani sekä asuinalueellani tapahtuu ja pääsen vaikuttamaan siihen. Minulle kerrotaan, kuinka osallistumiseni on vaikuttanut. Koen olevani osa yhteisöä, jossa rakennetaan parempaa kaupunkia ja arkea yhdessä."

Osallisuuden tavat

Anna palautetta, jaa kokemuksesi ja tietosi

Kerromme kaupungin toiminnasta sekä pyydämme palautetta, paikallisnäkökulmaa ja ideoita kaupungille. Siten Lahdessa tiedämme tarpeista kunnan palveluihin, asuinalueisiin sekä kehityshankkeisiin. Kaupunkilaiset jakavat ilahduttavat kokemuksensa, tulevat tapahtumat ja hyvät asiat eteenpäin.

Näiden avulla pääset osallistumaan

Asukkaiden kuuleminen, ohjaus ja neuvonta, OmaLahti-osallistumissivusto, asiakaspalaute, asukaskyselyt, Palvelutori, kansalaisaloitteet, e-Palautepalvelu, Erätauko- ja skidialogit, Kerro Pois! -keskustelut, kumppanuuspöydät

Tule suunnittelemaan ja kehittämään Lahtea ja sen palveluita yhdessä

Kutsumme kehittämään Lahtea, sen toimintaa ja palveluita yhdessä eri toimijoiden kanssa. Kaupunkilaiset ovat aktiivisia sekä uusien että olemassa olevien palveluiden ja asuinalueiden ideoinnissa ja suunnittelussa. Me emme ainoastaan kuule, vaan olemme kaupunkilaisten kanssa vuorovaikutuksessa: kerromme, miten osallistuminen on vaikuttanut yhteiseen hyvään.

Näiden avulla pääset osallistumaan

Yhteiskehittäminen, asukas- ja osallisuustilaisuudet, kokemusasiantuntijat, aluekummit, kaava- ja kävelykierrokset, työpajat, karttakyselyt, raadit, osallistuva budjetointi, kumppanuuspöydät

Vaikuta osallistumalla päätöksentekoon ja arvioi päätösten vaikutuksia

Kaupunkilaiset osallistuvat päätöksentekoon eri tavoin hyödyntämällä monipuolisesti osallistumisen eri tapoja edustuksellisen demokratian rinnalla. Näin he vaikuttavat Lahtea, yhteisöä ja alueita koskeviin asioihin. Haemme paikallista näkökulmaa eri tavoin ja arvioimme päätösten vaikutuksia. Tarjoamme mahdollisuuksia kaupungin asioista päättämiseen.

Näiden avulla pääset osallistumaan

Äänestäminen vaaleissa, kunnan viralliset toimielimet, neuvostot, nuorisovaltuusto, kumppanuuspöydät, osallistuva budjetointi, paneelit ja raadit

Luo yhteisösi kanssa omaa toimintaa ja osallistu kaupungin toimintaan

Kaupunkilaiset ovat arjen sankareita. He luovat tapahtumia ja toimintaa omissa yhteisöissään ja lisäävät yhteisöllisyyttä sekä hyvinvointia alueilla. Lahti tukee heitä tarjoamalla kannustimia, välineitä, tiloja sekä resursseja omaehtoiseen toimintaan sekä tarjoaa osallistumismahdollisuuksia myös kaupungin toimintaan.

Näiden avulla pääset osallistumaan

Vapaaehtoistoiminta, järjestöt ja yhdistykset, yhteisöjen avustukset, talkoot, kumppanuuspöytien tuki ja toiminta, nuorten osallistuva budjetointi

3

Osallistava kaupunkiorganisaatio

Näin luet ja sovellat mallia

Osallisuuden tavoitteena on, että Lahdessa jokainen asukas ja toimija kokee mielipiteensä olevan merkityksellinen ja saa sen kuulluksi. Yhdessä sovitut linjaukset kutsuvat osallistumaan, vahvistamaan mielikuvaa yhdessä tekevästä Lahdesta sekä ovat työkaluna kaupunkiorganisaatioille ja työntekijöille. Osallisuusmallissa huomioidaan kaupungin strategiset tavoitteet, jotka edistävät niin ekologista, sosiaalista kuin taloudellista kestävyyttä. Osallisuustyö kuuluu kaikille!

Malli on luotu yhdessä lahtelaisten, päättäjien ja kaupungin työntekijöiden kanssa keväällä 2020 ja siihen on tehty teknisiä päivityksiä 2025.

Osallisuusmalli kuvaa

- Lahden kaupungin osallisuustyön tavoitteet, toimintatavat ja lupaukset kaupunkilaisille sekä eri sidosryhmille.
- Yhteiset pelisäännöt kaupungin työntekijöille, joiden avulla tavoitteisiin pyritään.

Roolit ja resurssit toteuttaa osallisuutta

Organisaatio, johto ja esihenkilöt

Malli otetaan käyttöön jokaisella palvelu- ja vastuualueella sekä yksiköissä omiin tavoitteisiin ja suunnitelmiin peilaten. Jokainen sitoutuu tekemään osallisuussuunnitelman (voi olla osa muuta suunnitelmaa) ja huomioimaan tämän omassa suunnittelun vuosikellossaan. Osallisuustyö on osa yksikön arkea.

- Esihenkilöt johtavat oman yksikkönsä suunnittelua, osallisuustoimintaa, resurssointia, raportointia ja arviointia.
- Palvelu- ja vastuualuejohtajat varmistavat, että yksiköiden osallisuustoiminta on tavoitteellista ja laadukasta sekä johtavat toimialueensa työtä.
- Tukea, neuvoa ja apua voi pyytää osallisuusasiantuntijoilta. Katso vinkit ja mallipohjat intran Avuksi osallistamiseen -sivulta.

POHDITTAVAKSI ESIHENKILÖILLE

- Miten me toteutamme mallissa määritettyjä tavoitteita?
- Mitä osallisuusmallin käyttöönotto sekä jatkuva kehittyminen tarkoittaa ja vaatii meiltä?
- Miten toimintaa suunnitellaan, resursoidaan, mitataan ja kehitetään?
- Kuka suunnittelee, kuka tekee käytännön järjestelyt? Yksiköissä sovitaan roolit ja tehtäväjako.
- Miten ja ketkä otetaan mukaan?
- Milloin ja millä budjetilla toteutetaan, missä välineissä viestitään?

Työntekijä

Osallisuustyö on osa jokaisen Lahden kaupungin työntekijän tehtävää. Työntekijä pohtii, miten osallisuusmallissa esiin nostetut asiat näkyvät ja toteutuvat omassa työssä.

- Miten voin itse ja yhdessä työkavereideni kanssa auttaa rakentamaan mallin mukaista Lahtea?
- Mikä on roolini toiminnan toteuttamisessa ja mitä osaamistani voidaan hyödyntää?
- Millaista tietoa, tukea ja koulusta tarvitsen lisää?

Henkilöstölle on saatavilla tukea ja koulutusta. Materiaaleja työn tueksi on intran Avuksi osallistamiseen -sivulla, jossa on mm. työkaluja ja mallipohjia vuosisuunnitteluun sekä yksittäisten osallistamisprojektien suunnitteluun.

Muut resurssit

Vinkkejä osallisuustyön toteuttamiseen antavat:

- Osallisuuskoordinaattorit
- Vuorovaikutussuunnittelijat
- Suunnittelijat ja aluekoordinaattorit

Osallisuuden järjestämisen askelmerkit

Tässä avuksesi päävaiheet osallistumisen järjestämiseksi.

1

Kirkasta tavoite

Mihin toivotte mielipiteitä, tietoa tai haluatte ottaa mukaan osallistumaan? Mitä tavoittelette/ ketä tavoittelette?

2

Valitse sopiva menetelmä

Millä tavoin haluat lahtelaisten osallistuvan? Esim. verkko-osallistuminen kyselyiden, yhteistyö- ja osallistumisalustoiden yms. kautta vai kasvatusten? Ketä mukaan ja milloin? Hae tarvittaessa tukea osallisuustyöntekijöiltä tai ideoita kollegoilta.

3

Kutsu mukaan kehittämään

Kerro asukkaille, yrityksille ja yhdistyksille, miten he voivat osallistua kehittämiseen. Kutsu heidät mukaan. Huomioi erityisryhmät ja selkeä viestintä.

4

Toteuta osallistumismahdollisuus

Toteuta suunniteltu osallistumismahdollisuus. Huomioi saavutettavuus ja vuorovaikutus. Arvosta erilaisia näkemyksiä.

5

Viesti tuloksista

Kysy palautetta. Kerro osallistujille ja muille asianosaisille, mitä tehtiin, mihin ja milloin se vaikuttaa. Julkaise tulokset.

6

Konkretisoi kerätty ymmärrys

Varmista, että tuotoksia tai kerättyä ymmärrystä hyödynnetään ja viedään päätöksentekoon sekä mahdolliseen toteutukseen.

7

Viesti osallistumisen vaikutuksista

Kirjaa osallistujamäärät. Viesti sisäisesti ja ulkoisesti, miten osallistuminen on vaikuttanut. Kiitä osallistumisesta.

Osallisuuden hyödyt

Aktiivisuus lisääntyy

Asukas- ja yritystytytyväisyys lisääntyy

Kokemus kuulluksi tulemisesta paranee

Kokemus Lahdesta paranee

Laadukkaampia päätöksiä

Mahdollisuus kustannustehokkuuteen

Paikallistiedon- ja tuntemuksen hyödyntäminen

Sitoutuminen asuinympäristöön ja Lahteen vahvistuu

Terveys ja hyvinvointi lisääntyy

Tyytyväisyys suunnitelmiin ja päätöksiin vahvistuu

Vähemmän valituksia päätöksistä

Yhteistyö vahvistuu

Yksinäisyys vähenee

Osallisuus on meidän jokaisen - lahtelaisen ja Lahden kaupungin työntekijän - voimavara. Asiakas- ja paikallistiedon myötä saat työntekijänä oikea-aikaista kohderyhmätietoa työsi tueksi. Myös vuorovaikutus ja keskinäinen luottamus asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen välillä paranee.

Hyödynnä osallistumistapoja ja -menetelmiä rohkeasti ja kokeillen sekä jaa oppejasi avoimesti! Osallistumisen vaikutukset eivät aina näy nopeasti: jalopuu kasvaa hitaasti, mutta tuottaa iloa kaikille.

Osallisuuden pelisäännöt

Luo luottamusta

Rakenna pitkäjänteistä yhteistyötä ja luottamusta eri osapuolten välille sekä luo vuorovaikutusta. Kiitä osallistumisesta. Muista, että näennäis-osallistaminen syö luottoa osallistumisen mahdollisuuksiin.

Tee osallistumisesta arkipäivää

Luo aitoja mahdollisuuksia osallistumiselle. Valitse sopivat välineet tavoittamisen varmistamiseksi. Muista saavutettavuus ja huomioi erityisryhmät.

Yhdistä voimavarat

Selvitä, mitä alueellasi tapahtuu ja pyri tekemään yhteistyötä eri yksiköiden ja sidosryhmien kanssa. Kerralla voidaan saada näkemyksiä useampaan asiaan.

Kuuntele aktiivisesti

Suhtaudu ideoihin ja kommentteihin avoimesti ja arvostaen. Ole avoin ideoille, älä tyrmää niitä. Ole herkkä myös pienille signaaleille. Luo vuoropuhelua ja anna tilaa erilaisille näkemyksille.

Arvioi tuloksia ja kehitä toimintaa

Seuraa osallistumisen vaikutuksia ja kysy palautetta. Kokeile uutta, älä pelkää epäonnistumista. Kommunikoivat osallistumisen vaikutuksista osallistujille.

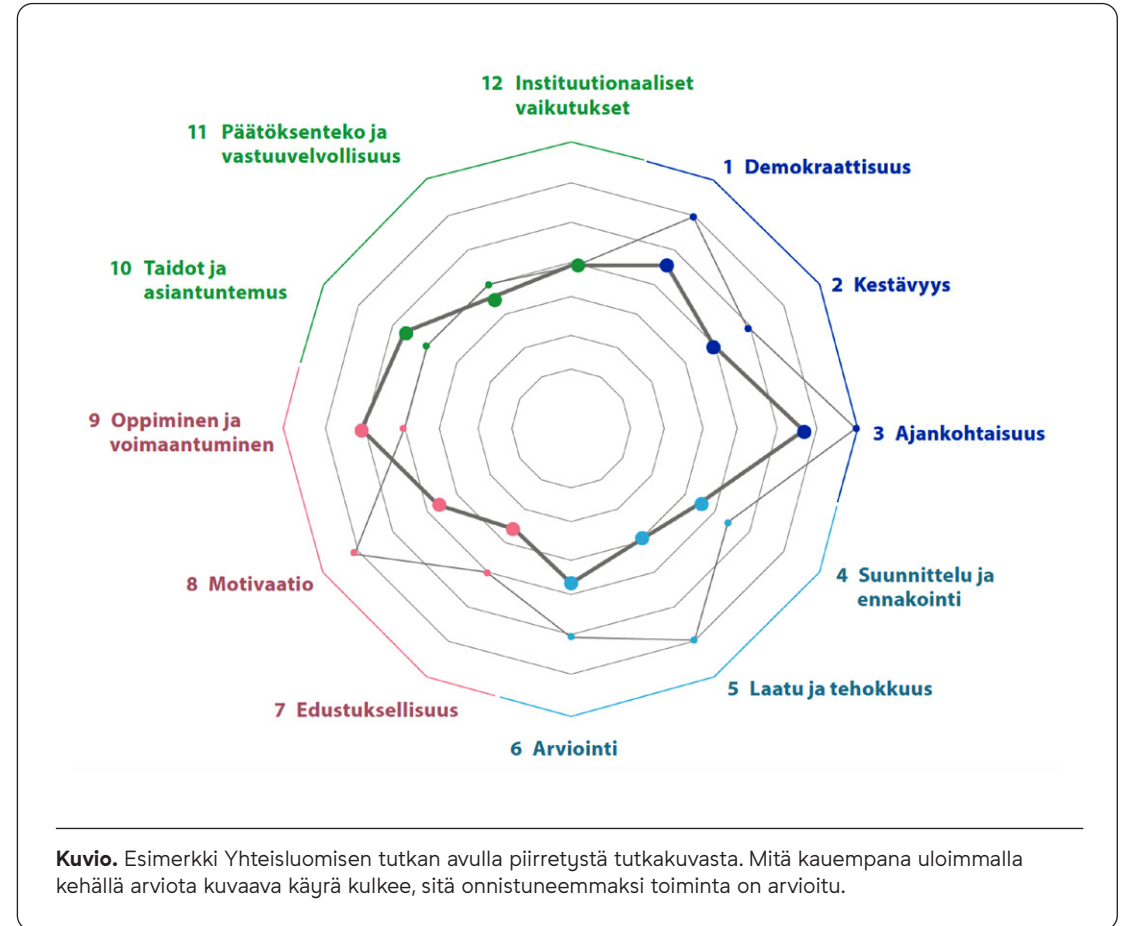
Osallisuustoiminnan arviointi

Osallisuustoiminnan arviointi on luotu Yhteisluomisen tutkan* pohjalta soveltaen Lahden osallisuusmalliin sopivaksi. Lahdessa kerätään jo paljon tietoa, joten tarkoituksena on, että kerättyä aineistoa voidaan hyödyntää osallisuustoiminnan arvioinnissa.

Arvioinnin tarkoituksena on antaa suuntaa antavaa tietoa siitä, missä osa-alueissa on onnistuttu ja missä on vielä erityisesti kehitettävää. Tavoitteena ei ole tuottaa tarkkaa numeerista tietoa, vaan yleiskuva kaupungin osallisuustoiminnan kehittymisestä tavoitteiden mukaisilla osa-alueilla. Osa kaupungin tekemästä arvioinnista on jatkuvaa palautteen keruuta ja tekemisen suuntaamista sen avulla, ja osa on harvemmissa sykleissä tapahtuvaa kokonaisvaltaista arviointia. Arvioinnin tavat, tutkimusindikaattorit ja lähdeaineistot määritetään ja päivitetään aina ennen kokonaisvaltaista arviointia.

Osallisuustoiminnan kokonaisvaltaisesta arvioinnista ja raportoinnista vastaa osallisuuden ja hyvinvoinnin asiantuntijapalvelut.

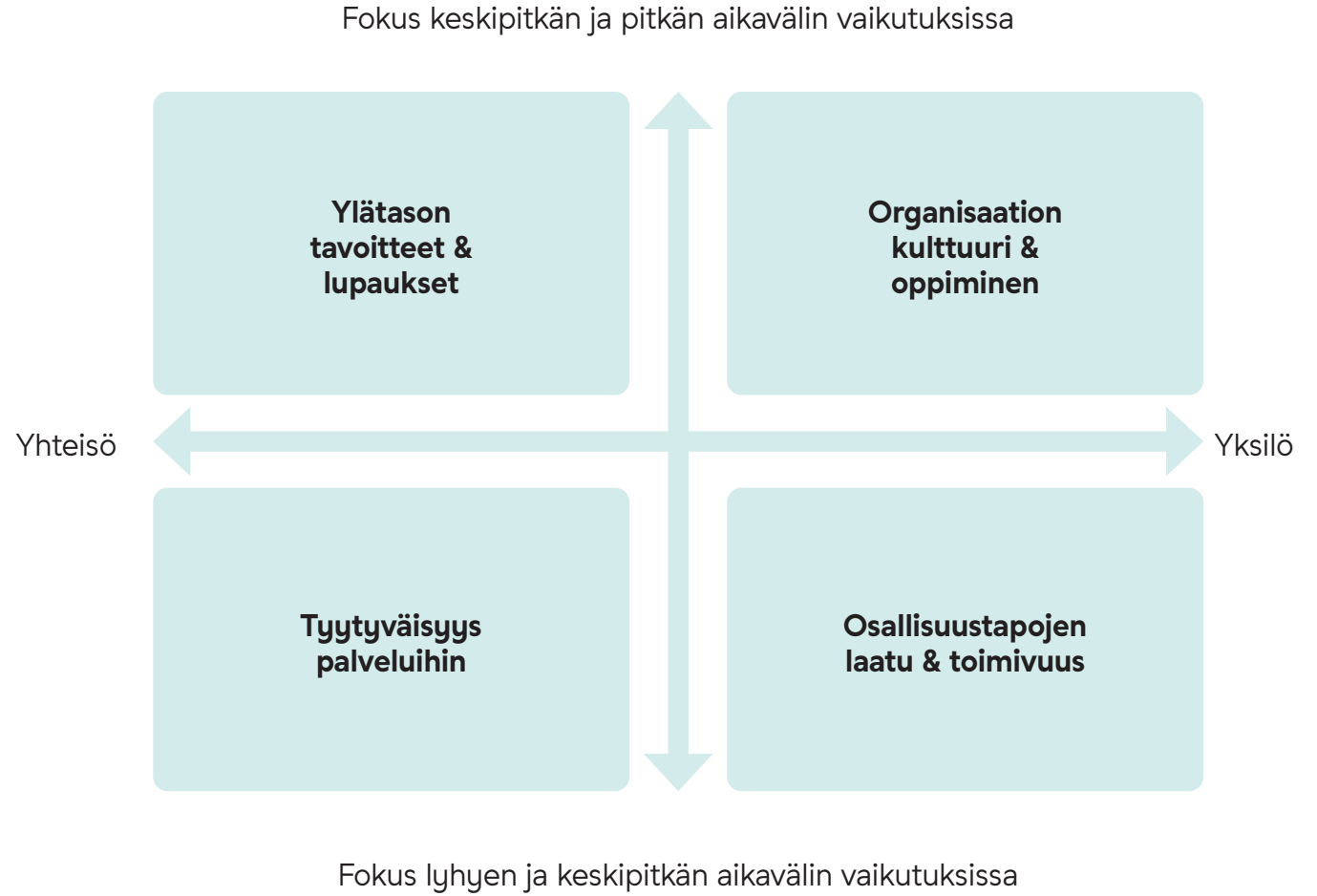
*Lähde: MALLI OSALLISUUSTOIMINNAN KOKONAISETALTAISEEN ARVIOINTIIN, Mikko Rask & Titiana Ertiö, Helsingin Yliopisto, Valtiotieteiden tiedekunta, Kansalaisuuden kuulut ja kuplat, 2/2019

Osallisuustoiminnan arvioinnin osa-alueet

Osallisuustoiminnan arviointia tehdään suhteessa sille asetettuihin tavoitteisiin neljän osa-alueen kautta:

- 1 Ylätason tavoitteet & lupaukset
- 2 Organisaation kulttuuri & oppiminen
- 3 Tyytyväisyys palveluihin
- 4 Osallisuustapojen laatu & toimivuus

4

Lähiidemokratia Lahdessa

Kumppanuuspöydät

Lahdessa on toiminut vuodesta 2021 alkaen neljä alueellista toimikuntaa, kumppanuuspöytää: eteläinen, itäinen, pohjoinen ja keskusta-alueen kumppanuuspöytä (KV 9.11.2020 § 91).

Kumppanuuspöytien toiminnalla halutaan edistää asukkaiden ja toimijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia. Toiminnalla tuetaan paikallisidentiteettiä ja lahtelaista me-henkeä. Tavoitteena on myös kehittää asuinympäristöjen viihtyisyyttä, elinvoimaisuutta ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä.

Lahden kaupungin ja alueen toimijoiden kesken vahvistetaan yhteistyötä sekä mahdollistetaan monipuolista toimintaa alueilla. Kumppanuuspöydät ovat lähellä asukkaita ja yhteisöjä. Ne toimivat aktiivisesti kuunnellen sekä vaikuttavat kaupungin palveluiden ja alueiden kehittämiseen. Yhteistyö kaupungin henkilöstön, päättäjien, kolmannen sektorin, alueellisten verkostojen ja yritysten kanssa on avainasemassa tehtävien toteuttamisessa.

Jäseniä haetaan avoimella haulla kahden vuoden toimikaudeksi kerrallaan. Kaikki 13-vuotta täyttäneet lahtelaiset voivat hakea mukaan kumppanuuspöytiin. Kumppanuuspöytiin toivotaan mukaan kaiken ikäisiä ja eri puolilla kaupunkia asuvia asukkaita sekä yhteisöjen, yhdistysten, seurakuntien, oppilaitosten tai yritysten edustajia. Jäsenpaikat ovat henkilökohtaisia. Kuhunkin pöytään valitaan 20 jäsentä (päivitys KV 7.10.2024 § 102).

Kumppanuuspöytien koordinoinnista ja tehtävien edistämisestä vastaa osallisuuden ja hyvinvoinnin asiantuntijapalvelut. Kumppanuuspöytien toiminta kuuluu elinvoima- ja hyvinvointilautakunnan toimivaltaan. Kumppanuuspöytien toiminta on epäpoliittista ja niillä ei ole päätösvaltaa.

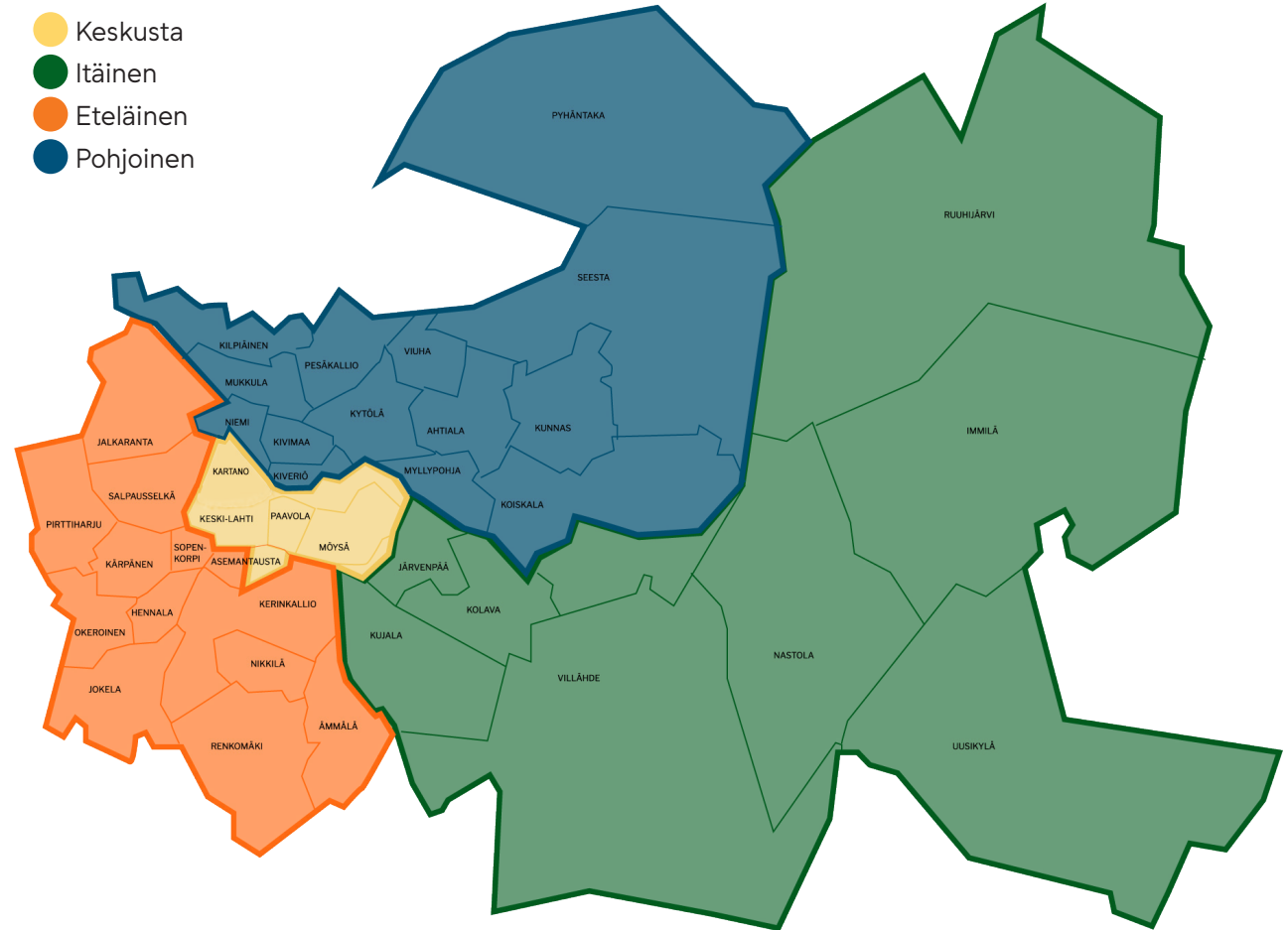

Kumppanuuspöydät

Kumppanuuspöytien tehtävänä on

- osallistua kaupungin ja suuralueensa hankkeiden kehittämiseen ja suunnitteluun
- antaa kannanottonsa ja lausuntonsa kaupunkia sekä omaa aluettaan koskevista merkittävistä suunnitelmista
- tehdä esityksiä kaupunginhallitukselle ja lautakunnille alueensa palvelujen kehittämiseksi
- käydä vuoropuhelua ja osallistua kaupungin palveluiden kehittämiseen, ideointiin, määrärahojen kohdentamiseen, säästökohteiden valintaan ja päätöksentekoon taloutta koskien
- järjestää ja mahdollistaa paikallisia asukas- ja kuulemistilaisuuksia yhdessä kaupungin tai muiden toimijoiden kanssa
- edistää suuralueensa yhteisöllisyyttä, viihtyisyyttä, alueellista kehittämistä ja kulttuuria.

Lisätietoa yhteistyömahdollisuuksista ja kumppanuuspöytien toiminnasta: www.lahti.fi/kumppanuuspoydat

Muut vaikuttajaryhmät

Vaikuttamismahdollisuuksia tarjotaan perinteisin tavoin, joista voi oppia, joita soveltaa ja hyödyntää laajemmin sekä uudenaikaisin, monipuolisin vaikuttamisen keinoin.

Aluekummit

Asukas/asiakasraadit

Kansalaispaneelit ja -parlamentit

Nuorisovaltuusto

Vanhusneuvosto

Vammaisneuvosto

Lisätietoa: www.lahti.fi/osallistujavaikuta

Lahti

Lahti